

การสำรวจปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสำรวจตนเองเพื่อค้นหาและป้องกันความพิการจากโรคเรื้อน หมู่ที่ 3 ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ปี 2558

วาสนา ยกสกุล สบ.* ขนิษฐา เกิดศรี วทม. *

*สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา

สถานการณ์โรคเรื้อนในพื้นที่ สคร.12 สงขลา มีผู้ป่วยขึ้นทะเบียนรักษาวันที่ 22 ธันวาคม 2557 จำนวน 80 คน คิดเป็นอัตราความชุกของโรคเรื้อนเท่ากับ 0.17 ต่อประชากร 10,000 คน ปี 2556 สถาบันราชประชาสมาสัยได้จัดอำเภอที่มีข้อบ่งชี้ทางระบาดวิทยา จำนวน 511 หมู่บ้าน ในจำนวนนี้ประกอบด้วยพื้นที่ หมู่ 5 และหมู่ 6 ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาสรวมอยู่ด้วย จากผลการสำรวจความรู้และพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในการป้องกันตนเอง ปี 2556 โดยกลุ่มสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ สคร. 12 พบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความรู้เรื่องโรคเรื้อนในระดับดีมาก ร้อยละ 100 แต่มีพฤติกรรมสุขภาพผ่านเกณฑ์ (ร้อยละ 80) เพียงร้อยละ 7.5 ประกอบกับนโยบายของผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 12 ต้องการให้มีการกวาดล้างโรคเรื้อนให้หมดจากพื้นที่ ทั้งนี้ จึงได้สำรวจปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสำรวจตนเองเพื่อค้นหาและป้องกันความพิการจากโรคเรื้อนในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของแกนนำในครอบครัวเพื่อสำรวจความผิดปกติทางผิวหนังของคนในครอบครัว และให้ได้รับการรักษาได้ทันเวลาที่ แต่เนื่องจากเป้าหมายดังกล่าว (หมู่ 5 หมู่ 6) เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จึงได้ปรับเปลี่ยนไปดำเนินการในพื้นที่ หมู่ 3 ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาสแทน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว อยู่ใกล้ชิดกัน ประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน (หมู่ 3 หมู่ 5 หมู่ 6) ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันมีการไปมาหาสู่กันประจำ เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจได้แก่ แบบสอบถามความรู้และพฤติกรรมสุขภาพ แบบสำรวจตนเองเพื่อค้นหาและป้องกันความพิการจากโรคเรื้อน และแบบติดตามประเมินผลการสำรวจความผิดปกติ (Check list) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แกนนำครอบครัวในพื้นที่ หมู่ 3 ที่เคยผ่านการอบรม เรื่อง โรคเรื้อน มีอายุ 20 – 50 ปี อ่านออกเขียนได้ จำนวน 40 คน รูปแบบการดำเนินกิจกรรมได้แก่ การทดสอบความรู้และพฤติกรรมเรื่องโรคเรื้อน การให้ความรู้เรื่องโรคเรื้อน (สถานการณ์โรค ชมวีดิทัศน์ กิจกรรมกลุ่มวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเกี่ยวกับโรคเรื้อน) การฝึกสาธิตการสำรวจตนเอง โดยใช้ทฤษฎี Health belief Model ได้แก่ 1. การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงของโรค 2. การรับรู้ความรุนแรงของโรค 3. การรับรู้ประโยชน์ของการสำรวจตนเอง 4. การรับรู้อุปสรรคในการสำรวจตนเอง 5. สิ่งชักนำสู่การปฏิบัติ 6. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายทุกคน สามารถสำรวจตนเองได้อย่างถูกต้อง และไม่พบความผิดปกติ ของผิวหนัง อุปสรรคจากการสำรวจตนเองพบว่าบริเวณด้านหลัง ต้นคอ ไบหู สะโพก ไม่สามารถสำรวจตนเองได้ ต้องให้คนในครอบครัวช่วยสำรวจแทน หรืออาจใช้กระจกช่วย โดยต้องสำรวจตนเองทุกเดือน จากการทดสอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเรื่องโรคเรื้อน ทั้ง 6 ข้อ พบว่า ข้อที่ 2 ปัจจัยการรับรู้ความรุนแรงของโรค ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 (P-value = 0.043) ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมสุขศึกษาตามแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพเพื่อให้เกิดการรับรู้ความรุนแรงของโรคนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพต่อไป